

1975 elején a törökbálinti raktár polcai megtelnek három nagykönyvtár anyagával, és megkezdődik az együttműködés - s nem is kell gazdag fantázia ahhoz, hogy e vállalkozás széles horizontu lehetőségeit elképzeljük!

J E G Y Z E T E K

1. CSÜRY István: Nagykönyvtáraink raktározási problémái. = Magyar Könyvszemle. 72. évf. 1956. 1. sz. 15-27. p.
2. BORSA Gedeon: A Könyvalap tervei. = Magyar Könyvszemle. 72. évf. 1956. 1. sz. 28-31. p.
3. SEBESTYÉN Géza - FARKAS László: Új Nemzeti Könyvtárunk a Várban. = Magyar Könyvszemle. 76. évf. 1960. 2. sz. 101-147. p.
4. HORVÁTH Viktor - WIX Györgyné: A tároló könyvtár elvi és gyakorlati kérdései a külföldi szakirodalomban és megvalósításának lehetőségei Magyarországon. = Magyar Könyvszemle. 76. évf. 1960. 3. sz. 267-291. p.
5. HÉBERGER Károly: Könyvtárunk épületbővítési terveinek variánsai. = A Budapesti Műszaki Egyetem Könyvtárának Évkönyvei. 2. Bp. 1971. 197-216. p. - RÓZSA György" Utóhang az Akadémiai Könyvtár épülettervezéséhez. - Könyvtáros. 22. évf. 1972. 7. sz. 402-403. p.
6. TOMBOR Tibor: Letéti raktár - tároló könyvtár. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 13. évf. 1966. 5-6. sz. 451-458. p.

A törökbálinti társasraktár mint célszerű pótraktári lehetőség

REJTŐ István

A tudományos szakkönyvtárak elhelyezési, üzemeltetési és raktározási gondjai közismertek. Walleshausen Gyula cikkében röviden summázta a kérdés szakirodalmi vetületét és utalt arra a nem nyilvánosságnak szóló előterjesztés- és ügyirathalmazra, amelyet e könyvtárak irányítói a főtogató problémák enyhítése érdekében készítettek. De hivatkozhatnánk arra is, hogy a III. Országos Könyvtárügyi Konferencia előkészületei alkalmával, 1970 őszén igen beható viták folytak arról: mennyi anyagi és szellemi erőt lehetne megtakarítani, ha a tudományos könyvtárak elviselhetetlen raktározási problémáit - mindaddig, amíg az egyes könyvtárak korszerű elhelyezésére lehetőség nem nyílik - központi erőből létesített

pótraktár vagy külső raktár segítségével oldanánk meg. A konferencián magán e kérdés csak érintőleg merült fel, megvalósulására eddig semmi sem történt.

Igy a raktári gondokkal küzdő könyvtárak továbbra is önerőből elérhető megoldásokkal voltak kénytelenek élni. A Törökbálinton épülő társasraktár eddigi történetét Walleshausen Gyula cikkében összegezte. A Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára vezető munkatársainak érdeme, hogy erre a lehetőségre felfigyeltek és ráirányították több tudományos könyvtár figyelmét. Így kapcsolódott ebbe az akcióba az Akadémiai Könyvtár és Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ is.

Az Akadémiai Könyvtár, amikor 1972 tavaszán a törökbálinti lehetőség felmerült, már több pótraktári megoldás lehetőségét kipróbálta. Az Akadémia vezetősége a Roosevelttéren, a volt Lloyd-palota helyére tervezett új könyvtáráépület megépítéséről való 1969-es kényszerű lemondás után, tudva és ismerve könyvtára súlyos elhelyezési gondjait, legalább a raktározási problémák megoldásához akarta intézményét hozzásegíteni. Így irányoztak elő 1970-ben kb. 2000 m² raktárterületet egy tervezett budapesti intézetközpontban. Erről a megoldásról a hihetetlenül magas építési költségek miatt az Akadémiának le kellett mondania. Így nemcsak az intézettelepítési terv nem valósult meg, hanem meghiusult a könyvtár pótraktárának terve is.

1971-ben újabb terveket szőttünk: levonva azt a tanulságot, hogy a főváros területén a magas kivitelezési költségek veszélyeztethetik a pótraktár építését, figyelmünket a főváros közvetlen közelére, megfelelő megközelítési és utviszonnal rendelkező területekre fordítottuk. Így esett választásunk Vecsés községre, ahol a helyi tanács megfelelő telket bocsátott rendelkezésünkre egy több lépcsőben kiépíthető raktártömb számára. Az első, kb. 1500 m² alapterületű épület terve elkészült. Az épület építésére és berendezésére fordítandó összeg 10 millió forintot ért el. Az Akadémia illetékes szervei ezt az összeget biztosították. Ez a terv úgy hiúsult meg, hogy beruházó szerveink nem találtak olyan kivitelezőt, amely határidőre vállalta volna a célépület elkészítését. A kisebb vállalatok, amelyekkel tárgyaltunk nem rendelkeztek kellő gépi felszereltséggel, míg a nagyobb építőipari vállalatok számára nem volt gazdaságilag vonzó e feladat. Tehát az építőipari kapacitáshiány legalább olyan súlyos gát volt, mint a főváros területén tervezett pótraktár igen magas költsége.

E negatív tapasztalatok után ismerkedtünk meg az ÉGSZI-INVESTORG törökbálinti társasraktár-konceptiójával. Az elképzelések alaposabb tanulmányozása arra a következtetésre vezetett, hogy ez az ipari és kereskedelmi rendeltetésű raktárrendszer alkalmassá tehető a mi könyvtári céljainkra is. Sőt a társasraktár a különböző kommunális és működéshez szükséges beruházási költségeket csökkenteni, hiszen ezek arányosan megoszlanak az egyes résztvevők között.

Az Akadémiai Könyvtár e külső raktárban többféle típusu anyagot akar elhelyezni. Ide kívánja telepíteni a gondjaira bízott, az Akadémiai Kiadó

gondozásában megjelent művekből álló, a cseretevékenység bázisát képező ún. "vastartalékot". Itt kíván helyet biztosítani főhatósága szaklevéltára, az Akadémiai Levéltár olyan dokumentumainak, amelyek már kevéssé érintettek a folyamatos ügyintézés szempontjából, és amelyeknél az archivális megőrzés áll előtérben. Természetesen a törökbálinti raktárban kívánunk helyet biztosítani azoknak a könyv- és folyóiratdokumentumainknak is, amelyek megőrzése tudományos kötelesség, de a felmérések tanúsága szerint olvasói igénybevételük nem gyakori, sőt esetleges. A kijelölés gondját mi is érezzük, bennünket is foglalkoztatnak azok a megoldási lehetőségek, amelyek a Statisztikai Hivatal Könyvtárában felmerültek. Eddigi vizsgálódásaink arra mutatnak, hogy a magunk részéről a Walleshausen Gyula által második alternatívaként említett "zárt raktári sorok" kihelyezése mellett fogunk dönteni. Ennek érdekében már 1971 óta külön számrendet biztosítottunk azoknak a beszerzéseknek, amelyek nem tartoznak szorosan a gyűjtőkörünkhöz.

Végezetül, de nem utoljára e raktárban szeretnénk eleget tenni hálózati központi könyvtári funkcióknak, nevezetesen annak az igénynek, hogy az akadémiai természettudományos kutatóintézetek könyvtárainak állományából elsősorban helyhiány miatt, de más szempontból is (gyors avulás, kutatási téma változása stb.) selejtezésre szánt olyan könyvek és folyóiratok számára helyet biztosítsunk, amelyek a tudománytörténet számára fontos és maradandó alkotások. Ezek megőrzését az intézeti könyvtárak és a kutatás igénylik; az átvétel, a tárolás gyakorlati kidolgozását az intézetekkel és könyvtáraikkal közösen fogjuk kialakítani.

Magam is úgy érzem, hogy az eddigi kényszerű raktározási megoldások után a törökbálinti társasraktár lesz az első olyan létesítmény, amely lehetőséget nyújt ahhoz, hogy addig, amíg a tudományos nagykönyvtárak központi elhelyezését nem lehet korszerűen megoldani, legalább dokumentumaink állagát tudjuk a következő kutató generációk számára megfelelően megővni és biztosítani.

x külföldi hírek x külföldi hírek x külföldi hírek x

MINTA-BIBLIOBUSZT indítottak utnak 1972 áprilisában az NSzK-ban. A bibliobusz 18 hónapig járja az ország falusi körzeteit, hogy szemléletesen mutassa be ennek a szolgáltatási formának az előnyeit a helyi könyvtár-fenntartó szervezeteknek. (Buch und Bibliothek, 1972. 4.sz.)

BÖRTÖNKÖNYVTÁRKÉNT jogi szakkönyvtárat létesítettek - egy kiadóvállalat és több szociális szervezet közreműködésével - a bronxi (USA) börtönben a letartóztatottak számára. (Wilson Libr. B. 1972. 4.sz.)